

Kapitola první

1950

Na prahu padesátých let

Osada u Sázavy, srpen 1950 – Tři muži na lesní cestě – Honorář za knížku – Duch doby, rodiče a děti po únoru 1948 – Bájná první republika – Cestování a cestovní doklady za socialismu – Jiřího rodiče – Konec domova Ady a jejích dětí – Všechno teď bude jinak.

Letní den v posázavském lese byl slunečný, provoněný pryskyřicí a plný ptačích hlasů. Ada k nám přiběhla ze sousední chaty. Nevím už, kdo jí osobně přinesl z Prahy zprávu, že byl Jirka zadržen při přechodu hranic. Telefonické spojení tam tehdy neexistovalo. V rychlosti mně svěřila – bylo mi tehdy šestnáct – Helenku a Irenku na hlídání a odjela do Prahy vstříc valící se lavině špatných a ještě horších zpráv. Helence bylo sedm a Ičce tři roky. Několik dní jsem s nimi bydlela v jejich chatě. Hrály jsme si, sbíraly maliny a houby, koupaly se u jezu a chodily nakupovat do mrňavého koloniálu k paní Soustružníkové na Marjánku – tehdy byly ještě potravinové lístky. A před spaním jsem holkám četla pohádky, jak bývalo Adiným zvykem. V chatě visela na zdi hned vedle sporáku školní kreslicí čtvrtka, na které místo obrázku byla přes celou plochu jen čtyři veliká písmena: TÁTO! Výkřik napsaný dětským Helenčiným písmem.

Až se táta vrátí domů, bude jí sedmnáct.

Ada přijela večer za pár dní a líčila, co se děje. Jirka je zavřený – ale možná jen dočasně zadržený – mapoval někde

na hranicích pro geologický ústav, a proto ho zadrželi. Prý všechny speciální mapy jsou stažené a stávají se státním tajemstvím.

„Mapy se budou prodávat zase až po válce,“ povzdychla moje máti. Byla to poznámka jak z absurdní komedie, nicméně faktická. Válka – ta třetí světová – která vypukne co nevidět, byla totiž bez ustání na pořadu dne. Alespoň v myšlenkách a hovorech spousty lidí, kteří se nechtěli smířit s představou, že režim, nastolený v únoru čtyřicet osm, tu bude nadlouho. Netušili, že na čtyřicet let. Z vlastní životní zkušenosti věděli, že ke změně režimu dochází válkou. Války už prožili dvě, vzápětí s nimi dva převraty a teď čekali až nás potřetí někdo (tedy kdo jiný než Američané) osvobodí.

Když jsem se jednou v podvečer vracela s Ičkou a Helenkou od řeky, potkaly jsme neteř paní profesorky Sobotové. Byla přibližně mého věku. Její teta měla kousek od nás maličký lesní srub, kam jezdívala většinou sama. Vlastní děti neměla, manžela jí zastřelili za heydrichiády. Neteř mi s euforií sdělovala, že její táta právě úspěšně přešel do Bavorska a už pracuje u nějaké švýcarské firmy! Divila jsem se, že se nebojí se mnou o tom mluvit, téměř jsme se neznaly. Být šťastně za kopečkama byla životní klika. Jiří Krupička ji bohužel neměl.

Naposled jsem ho viděla asi před deseti dny. Stáli jsme před naším plotem na lesní cestě ještě s inženýrem Weysserem z další sousední chaty a s mým tátou. Řeč šla o tzv. „nápravných zařízeních“. Náš otec byl totiž právě z jednoho takového čerstvě propuštěný. Zatkli ho koncem minulého roku. Vítězný únor ho zastihl jako ředitele (tedy pouze vedoucího úředníka, dnes bychom řekli manažera, nikoliv majitele) nakladatelství Šolc a Šimáček s.r.o. Firma, která sídlila ve Spálené ulici, měla spolu s vlastním knihkupectvím asi třicet zaměstnanců, a tak se jich znárodnění bezprostředně netýkalo. Znárodněovalo se zezačátku jen

v podnicích nad padesát lidí. Ovšem, než se rok s rokem sešel, i ty menší se cíleně slučovaly a pak znárodněly také, nebo se účelově začleňovaly pod větší provozy, případně se rušily a za čas už nebyl soukromý ani jeden holič nebo švec, který příštipkařil v suterénním krámku. Když se tak překotným způsobem kácel les, pověstné třísky litaly na všechny strany a tak to postihlo i našeho tátu. V polovině prosince 1949 si pro něho přišli o půl páté ráno – jak bylo při těchto úkonech zvykem – dva chlapi a odvedli ho do Bartolomějské. Ještě tentýž den ho tam odsoudili a odvezli do instituce zvané TNP – Tábor nucených prací. Dochoval se doma opis úředního lejstra nadepsaného VÝMĚR. Je to předtištěný formulář na bídném papíře, kde je strojem vyplněno pouze jméno, datum, přesná lokalita jednoho z táborů a určená délka pobytu. V jeho případě – jeden rok. V kolonce zvané „Důvody“ stojí:

Provedeným šetřením bylo zjištěno, že jste osoba ohrožující lid. dem. zřízení. Toto projevili jste svým postojem a svými výroky pronesenými při výkonu Vašeho zaměstnání úmyslně zahrocenými proti dnešnímu státnímu zřízení ve snaze vyvolati ve svém okolí nedůvěru k tomuto zřízení.

Proti rozsudku bylo možné odvolání, které ovšem nemělo odkladný účinek. Otec později vyprávěl, že „proces“ trval asi pět minut a že každý z těch, co s ním čekali přede dveřmi na svůj ortel, dostával šmahem dva roky. Všichni mu gratulovali a záviděli, že to má jen na jeden.

Samozřejmě, že jsme doma vůbec netušili, kam ho odvedli a co s ním je. Ten den jsem nešla do školy a běhala po všelijakých služebnách SNB, abych něco zjistila. Na Štědrý den ráno jsem mu pak vezla malý balíček s jídlem a vánočním cukrovím od naší máti kamsi do Pardubic. Bylo mi ho líto, ale ve svých patnácti letech jsem byla skálopevně přesvědčená, že ho přece musí pustit, když nic